

Llibre verd de l'Administració de justícia
Documents de treball

El català a la justícia
Document de treball 14

Sumari

Resum executiu.....	5
1. Introducció	7
1.1 La situació actual	7
1.2 Possibilitats de millora	8
1.3 Estructura del document	8
2. El coneixement del català per part dels funcionaris de l'Administració de justícia	9
2.1 Els jutges i magistrats, els secretaris i els fiscals	9
2.2 La resta del personal al servei de l'Administració de justícia	11
2.3 L'activitat formativa	14
2.4 Un apunt sobre la formació i la pràctica professional dels operadors jurídics	17
3. L'ús del català en l'Administració de justícia.....	20
3.1 Usos escrits	20
3.2 L'ús oral	26
4. Conclusions.....	29

Resum executiu

L'objecte d'aquest document és donar una visió general de la situació actual de l'ús del català en l'Administració de Justícia, així com les actuacions fetes fins ara en aquest àmbit pel Departament de Justícia —plans de normalització lingüística i en concret el Pla pilot I (2000-2004) i el Pla pilot II (iniciat l'any 2004)—.

La situació de la llengua catalana en l'Administració de Justícia és molt precària, amb un ús escàs i molt inestable. Es pot afirmar que manca el context necessari per fer efectius els drets lingüístics de la ciutadania en l'Administració de Justícia, principalment per dificultats com ara la procedència del personal de l'AJ de fora de l'àmbit lingüístic del català, la formació rebuda en castellà, etc.

L'any 2005, per exemple, un 43 % dels jutges manifesten tenir coneixements de català. Tot i això, en els darrers anys s'ha produït un lent però constant augment del percentatge de jutges que coneixen el català.

La situació dels secretaris judicials és diferent, ja que actualment no es valora l'acreditació dels coneixements de català. Així, el percentatge de secretaris que no poden atendre als ciutadans en català és molt alt, i tan sols un 36 % l'entenen i el saben parlar i escriure.

Pel que fa als fiscals, no disposem de dades directes, però es poden deduir indirectament a partir dels fiscals que estan inscrits al Pla pilot. Actualment en són només 13 (un 5 % d'un total de 267), percentatge més baix que els de jutges i secretaris.

Finalment, el coneixement del català del personal al servei de l'Administració de justícia és més elevat. En aquest àmbit, la intervenció del Departament de Justícia ha permès canalitzar la formació dels seus funcionaris a través d'una oferta formativa. Cal constatar, a més, l'esforç del personal que ha seguit els cursos organitzats pel Departament de Justícia o bé que s'ha format pel seu compte.

Efectivament, el Departament de Justícia cada any ofereix al personal al servei de l'Administració de justícia (AJ en endavant) cursos de català de tots els nivells, així el nombre de cursos corresponents als nivells A, B, C, D i J entre 1994 i el 2005 ascendeix a un total de 786, amb 1193 persones inscrites durant els cursos 2003-2004.

Així doncs, hi ha un potencial d'ús del català considerable i caldria que aquest nivell de coneixement fos valorat en la carrera professional.

Existeix un cert marge per a superar la situació heretada, a través d'oportunitats de millora relacionades amb canvis legislatius i la utilització d'instruments com els plans de normalització lingüística abans esmentats.

D'ençà l'inici del Pla pilot de funcionament en català de les oficines judicials, s'ha produït un increment molt notable del nombre i del percentatge de sentències

emeses en català. Així, l'any 2000 el percentatge de sentències en català pel conjunt de les oficines judicials de Catalunya fou d'un 1,26 %, això significa 2.596 sentències en català per 203.715 en castellà. Aquell any va iniciar-se el Pla pilot i es partia pràcticament de zero. L'any 2003 el percentatge de sentències en català arribà al 17,09 % i l'any 2004, un 21 %.

Segons *l'Estadística d'usos lingüístics a Catalunya, 2003*, un 48,8 % de la població de Catalunya considera que el català és la seva llengua i un 50,1 % el té com a llengua habitual. En aquest context caldria esperar un ús equilibrat de les dues llengües oficials en l'Administració de Justícia, però no és així.

L'ús del català pot ser especialment induït pels ciutadans que tenen el català com a llengua habitual. Per això, cal remoure els obstacles que fan que aquests ciutadans renunciïn a usar el català quan es relacionen amb l'AJ. Així mateix, un element normalitzador és que la Generalitat estableixi clarament com criteri institucional l'ús del català per part dels seus advocats i funcionaris en les compareixences davant la justícia.

En definitiva, cal continuar dedicant recursos humans i financers per garantir el respecte del dret dels ciutadans a ser atesos en català per l'Administració de Justícia, i qüestionar l'actual marc normatiu per tal d'evitar situacions de discriminació de la llengua catalana en el món de la Justícia.

1. Introducció

L'objecte d'aquest document és donar una visió general de la situació actual de l'ús del català en l'Administració de Justícia, amb un especial esment als aspectes relacionats amb l'atenció al ciutadà.

No és aquest el lloc escaient per a fer una relació exhaustiva de les actuacions fetes fins ara en aquest àmbit pel Departament de Justícia (en endavant DJ) i, per a millorar una situació en què l'ús del català partia d'un nivell inexistent. Aquestes actuacions s'han concretat des de fa anys en el marc dels successius plans de normalització lingüística anuals del DJ i, en particular, des de l'any 2000, en el Pla pilot I (2000-2004) i el Pla pilot II (iniciat l'any 2004). Aquests plans són actuacions intenses encaminades a fer del català la llengua d'ús normal en els òrgans judicials que lliurement s'hi inscriuen, els quals es comprometen a complir uns requisits d'ús del català i, a canvi, reben una sèrie de prestacions i suport lingüístic¹.

1.1 La situació actual

Diguem clarament i de bon principi allò que ja és prou conegut de tothom: la situació de la llengua catalana en l'AJ és molt precària. Els drets que en aquest aspecte les lleis vigents reconeixen al ciutadà no troben el context necessari per a poder-se fer raonablement efectius, ans al contrari. La percepció que en té el ciutadà en general i l'usuari de l'AJ –i especialment el ciutadà de llengua habitual catalana²– és corroborada per les dades de què disposem. Tant les informacions quantitatives com les qualitatives confirmen aquesta precarietat, que es manifesta en un ús força *escàs* i molt *inestable*.

Les principals dificultats amb què es troba el català són: bona part del personal de l'AJ procedeix de fora del nostre àmbit lingüístic; la formació dels actuals professionals i operadors jurídics ha estat molt majoritàriament en castellà, i en bona mesura ho continua sent; els llargs períodes en què el català ha estat legalment exclòs de l'AJ han generat una inèrcia d'usar-hi el castellà que dificulta enormement la recuperació del català en aquest àmbit; els ciutadans també es veuen afectats per aquesta inèrcia i no són prou conscients dels seus drets lingüístics davant l'AJ; els ciutadans que sí que en són conscients perceben l'ús del català com una (possible) font de dificultats, de vegades induïts pels mateixos professionals, de vegades a partir de situacions reals (sovint recollides pels mitjans de comunicació) en què el fet d'usar el català ha comportat alguna mena de dificultat amb els jutges o amb altre personal de l'AJ (dificultats més o menys ben resoltes, però sempre relacionades amb l'ús del català i no pas del castellà); hi ha encara mancances en la disponibilitat en català de textos normatius (produïts en gran part en castellà), terminologia, etc.

¹ Bona part de les dades i informacions adduïdes en aquest document provenen dels informes i l'experiència que han proporcionat tots aquests anys de treball per la normalització lingüística en l'àmbit de l'AJ. Vegeu-ne més informació a les memòries del DJ d'aquests anys, www.gencat.net/justicia.

² Vegeu document núm 16, "La satisfacció dels ciutadans".

1.2 Possibilitats de millora

Tanmateix, hi ha un cert marge per a millorar aquesta situació. Les oportunitats de millora es relacionen amb certs canvis legislatius (encara insuficients, però positius); amb l'augment del nivell de coneixement del català per part dels funcionaris de l'AJ; amb el paper normalitzador del català que poden exercir a mitjà termini les facultats de ciències jurídiques si la docència en català si arriba a generalitzar; amb la superació d'inèrcies i rutines laborals que limiten molt l'ús del català; amb la sensibilització dels ciutadans i dels operadors jurídics pel que fa als seus drets lingüístics; amb les actuacions de foment amb l'augment de la disponibilitat de textos jurídics, eines de consulta i de suport lingüístic per a treballar en català; etc. La majoria d'aquestes oportunitats han estat aprofitades i potenciades en el marc dels Plans de normalització lingüística del DJ. En definitiva, es tracta d'adonar-se que els canvis juridicopolítics, socials, etc. que certament hi ha hagut en els darrers 25 anys, ens permeten treballar per millorar les condicions en què els drets lingüístics dels ciutadans s'han d'exercir i per a desempallegar-nos d'inèrcies que ja no són justificables.

1.3 Estructura del document

L'estructura d'aquest document és la següent:

Al punt 2 veurem i comentarem les dades sobre el *coneixement* del català dels funcionaris de l'AJ; distingirem les dades corresponents als jutges i magistrats, els secretaris i els fiscals i les corresponents a la resta del personal al servei de l'AJ.

Al punt 3 farem el mateix amb les dades sobre l'*ús* del català. Parlarem dels usos escrits i orals. Dintre dels usos escrits, distingirem entre els textos oberts (sentències) i els documents de tràmit, i també farem un esment a la retolació dels òrgans judicials; dintre dels orals, distingirem entre l'ús oral dels jutges i magistrats, dels secretaris i dels fiscals i el de la resta del personal al servei de l'AJ.

2. El coneixement del català per part dels funcionaris de l'Administració de justícia

A continuació es presenten un conjunt de dades sobre el coneixement de la llengua catalana per part de jutges, fiscals, secretaris i d'altres funcionaris al servei de l'AJ.

2.1 Els jutges i magistrats, els secretaris i els fiscals

El total de jutges i magistrats que en data 30 de juny de 2005 han al·legat el coneixement del català (nivell B o equivalent³) és el següent:

Taula 1. Jutges que han al·legat coneixements de català

Jutges i magistrats que han al·legat coneixements de català	Jutges i magistrats que no han al·legat coneixements de català	Total de jutges i magistrats que exerceixen a Catalunya
271 (43 %)	354 (57 %)	625

Font: Departament de justícia.
Dades a 30 de juny de 2005.

En els darrers anys s'ha produït un lent però constant augment del percentatge de jutges que han al·legat un cert coneixement de català, fins a arribar a aquest 43 % actual que té el nivell B com a mínim⁴. Si aquesta evolució es mantingués uns quants anys més seria un possible factor de canvi positiu, tot i que cal fer-hi algunes reserves: sobre el paper aquest nivell hauria d'assegurar la comprensió oral i escrita i una capacitat d'expressió oral suficient; en la pràctica això no és sempre així perquè, per diverses raons, hi ha hagut una certa devaluació dels nivells de català, de manera que en alguns casos persones que tenen el certificat de nivell B (o un d'equivalent) no són pas capaces de parlar-lo. A més, encara ens trobem que bastant més de la meitat dels jutges (el 57 %) no tenen cap nivell acreditat i, per tant, molt probablement no el parlen mai, i tal vegada n'hi ha una part que ni tan sols l'entén. D'altra banda, cal tenir present que el coneixement per si sol no pressuposa l'ús, ja que hi ha altres factors (actituds, entorn, etc.) que també hi incideixen.

Pel que fa als secretaris judicials, com que no se'ls valora l'acreditació dels coneixements de català, no disposem de dades objectives sobre el nivell de competència lingüística d'aquest personal. Així doncs, per saber el

³ Ens referirem al nivell de coneixement del català amb les lletres següents: nivell A (comprensió oral i escrita i nivell lliard d'expressió oral que, en principi, no assegura la capacitat de mantenir una conversa fluïda i llarga en català); nivell B (comprensió oral i escrita, capacitat d'expressió oral suficient per mantenir una conversa fluïda i llarga en català i nivell bàsic d'expressió escrita); nivell C (comprensió i expressió oral i escrita a un nivell de suficiència); nivell D (nivell superior de llengua catalana).

⁴ Com que el nivell C no es valora, no s'acredita; per tant, és probable que una part d'aquest 43 % de jutges tingui un nivell superior al B però no l'hagi acreditat i, per tant, no consti enlloc.

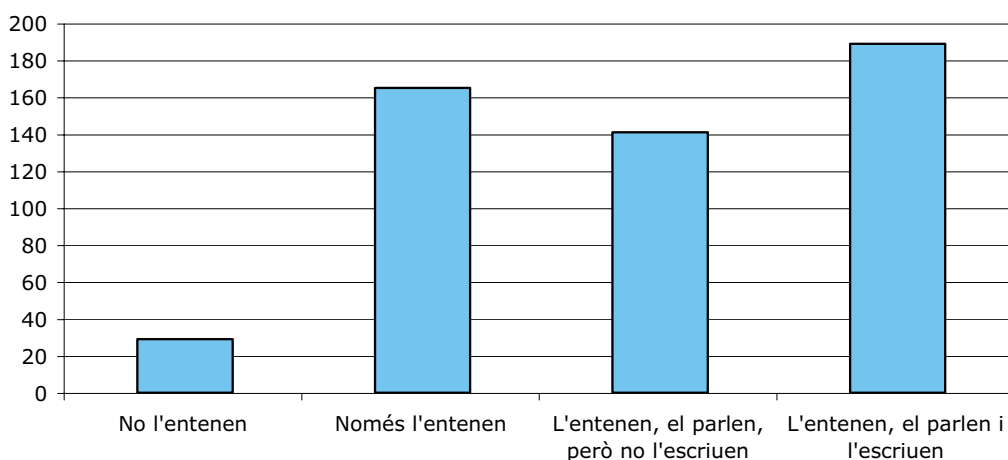
coneixement de català dels secretaris que exerceixen a Catalunya hem de basar-nos, com veurem també en el cas dels funcionaris, en els resultats que s'obtenen a partir de l'observació directa dels serveis lingüístics del Departament de Justícia.

Taula 2. Coneixement del català dels secretaris judicials

	BCN ciutat	BCN comarques	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	Total	Percentatge
No l'entenen	3	21	1	3	0	1	29	(6 %)
Només l'entenen	66	61	14	3	19	2	165	(31 %)
L'entenen i el saben parlar, però no el saben escriure	66	56	9	4	6	0	141	(27 %)
L'entenen i el saben parlar i escriure	82	36	28	19	18	6	189	(36 %)
Total	217	174	52	29	43	9	524	(100 %)

Font: Departament de Justícia.
Any 2004; dades obtingudes per observació directa.

Gràfic 1. Coneixement del català dels secretaris judicials

Font: Departament de Justícia.
Any 2004; dades obtingudes per observació directa.

Tal com es pot observar en aquestes dades, el percentatge de secretaris que no tenen prou competència lingüística per atendre els ciutadans en català és molt alt, fet que limita enormement els resultats de les actuacions que en matèria de normalització lingüística es fan des del Departament de Justícia. El fet que no se'ls valorin ni com a mèrit els coneixements de català no contribueix gens a

estimular que aquests professionals es plantegin el coneixement del català com una cosa important, com a mínim convenient.

Efectivament, d'aquestes dades es desprèn que un 37 % dels secretaris judicials no tindria cap mena de capacitat d'usar el català oralment (un 6 % del total ni tan sols l'entendria); d'altra banda, n'hi hauria un 67 % que el saben parlar (però només el saben escriure un 36 % del total). Són dades que expressen un gran dèficit pel que fa al coneixement del català i a la capacitat d'usar-lo activament (sobretot de parlar-lo i escriure'l). Alhora també mostren un potencial d'ús apreciable, que, tanmateix, sembla que no acaba de veure's reflectit en les vistes orals o en el nombre de secretaris que estan inscrits al Pla pilot a través dels seus òrgans judicials. En part això passa potser perquè caldria relativitzar aquest 36 % de secretaris que *saben escriure* el català, en el sentit que aquesta etiqueta no voldria dir que el saben escriure prou per fer-lo servir en documents oberts, com ara les actes de les vistes orals, etc., i encara menys que l'escriuin en la seva tasca professional.

Quant als fiscals, no disposem de cap dada sobre el seu coneixement de català. Només podem deduir-lo indirectament a partir dels fiscals que estan inscrits al Pla pilot. Actualment en són només 13 (5 %) d'un total de 267: les fiscalies de Lleida, Igualada i Manresa i les fiscalies de menors de Tarragona i Tortosa. Això fa un percentatge encara més baix que el dels altres òrgans judicials.

2.2 La resta del personal al servei de l'Administració de justícia

Resulta difícil tenir una idea molt precisa del nivell de coneixement del català d'aquests funcionaris, i no podem assegurar que tots tinguin com a mínim un determinat nivell, ja que no hi ha cap requisit previ de coneixement del català per accedir a aquests cossos de funcionaris (cos de gestió processal, cos de tramitació processal i cos d'auxili judicial); en canvi, sí que es demana un cert nivell de català (nivell B) per accedir a la borsa d'interins⁵. Ens hem de basar, doncs, en tres fonts d'informació: (1) l'observació directa per part dels serveis lingüístics del Departament de Justícia; (2) les dades que tenim sobre la formació organitzada pel Departament de Justícia per a aquests funcionaris pel mateix Departament de Justícia; (3) la informació facilitada pels mateixos funcionaris. (Totes les dades d'aquest punt 2.2 es refereixen al personal al servei de l'AJ que pertany als cossos esmentats; per tant, en queden exclosos els jutges i magistrats, els secretaris i els fiscals.)

Efectivament, cada any es fa, a partir de l'observació directa, l'estudi sobre el nivell de coneixement del català dels funcionaris al servei de l'AJ. Aquestes dades ens informen del coneixement del català que tenen aquests funcionaris a partir de la constatació de l'ús real que en fan en els documents. Vegem-les tot seguit.

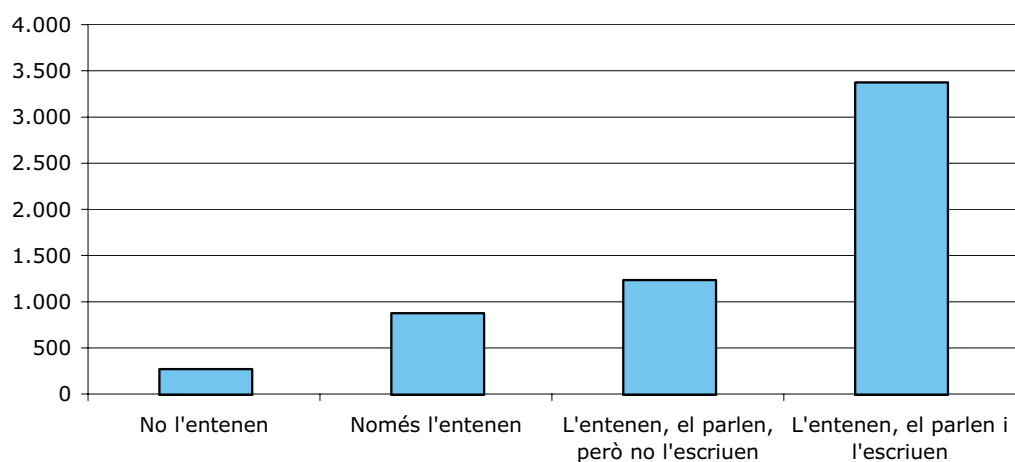
⁵ Per formar part de la borsa d'interins de l'Administració de justícia s'exigeix, des del mes de gener de 2001, als metges forenses i als cossos de gestió i tramitació processal que acreditin el nivell B de català o, si no el tenen, que superin una prova específica d'aquest nivell; el personal del cos d'auxili judicial, en canvi, no ha d'acreditar cap nivell de català per formar part de la borsa.

Taula 3. Coneixements de català del personal al servei de l'AJ el desembre de 2004 (en percentatges)

	BCN ciutat	BCN comarques	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	Total	%
No l'entenen	102	72	43	41	7	16	281	5 %
Només l'entenen	400	259	72	27	122	6	886	15 %
L'entenen i el saben parlar, però no saben escriure'l	739	392	69	0	38	8	1.246	21 %
L'entenen i el saben parlar i escriure	1.459	969	400	207	286	64	3.385	59 %
Total	2.700	1.692	584	275	453	94	5.798	100 %

Font: Departament de Justícia.
Any 2004; dades obtingudes per observació directa.

Gràfic 2. Coneixements de català del personal al servei de l'AJ el desembre de 2004

Font: Departament de Justícia.
Any 2004; dades obtingudes per observació directa.

Si comparem aquestes dades amb els resultats obtinguts altres anys (vegeu el quadre que hi ha a continuació), es pot observar que, d'una banda, s'ha produït un increment notable de funcionaris que ara ja tenen prou competència lingüística per escriure en català, però, d'altra banda, es manté constant el nombre de funcionaris que no entenen el català, dada que deu tenir relació amb el personal procedent de fora de l'àmbit lingüístic català que cada any ve a treballar a Catalunya.

Aquesta millora correspon sens dubte a l'enorme esforç de formació fet des de l'any 1994, esforç que només en els set anys que van de 1997 a 2004 s'ha materialitzat en 537 cursos de diferents nivells.

Les dades de l'any 2002 no es van obtenir per observació directa, sinó a partir d'una enquesta als mateixos funcionaris, cosa que explicaria les divergències en relació amb els altres anys. Remarquem que un elevat 42,5 % (sembla, pels resultats, que majoritàriament format per funcionaris amb poca competència lingüística) no va respondre l'enquesta.

Taula 4. Coneixements de català del personal al servei de l'Administració de justícia 1997-2004 (en percentatges)

Coneixements de català	1997	1998	1999	2000	2001	2002*	2003	2004
L'entenen, el parlen i l'escriuen	38	41,9	40,3	39,1	45,7	41,3	59	59
L'entenen i parlen, però no l'escriuen	30,4	32,5	30,4	31,9	30	10,2	23	21
Només l'entenen	28,5	22,5	21	23,4	20,3	5,1	15	15
No l'entenen	3,1	3,1	8,3	5,6	4	0,9	3	5
NS /NC		-	-	-	-	42,5	-	-

Font: Departament de Justícia.

Dades obtingudes per observació directa.

*L'any 2002 les dades es van obtenir mitjançant una enquesta.

La segona font d'informació sobre el coneixement del català que té aquest personal és el recompte i actualització que s'ha fet recentment (abril 2005) del total de certificats de català que el personal de l'Administració de justícia ha obtingut per mitjà dels cursos que organitza el Departament de Justícia. Segons aquest recompte, del total de persones que en aquests moments treballen al servei de l'Administració de justícia a Catalunya (llevat de jutges i magistrats, secretaris i fiscals), el 10% han obtingut el nivell B, el 25% el nivell C, i el 2% el D. El 37% d'aquest personal, doncs, té un certificat de coneixements orals i escrits de català que ha obtingut per l'assistència a un curs organitzat i ofert pel Departament de Justícia.

Finalment, a aquest 37% cal afegir-hi el personal que ha obtingut certificats acreditatius del seu nivell de coneixement del català per altres vies. Actualment, la informació sobre això facilitada pels mateixos funcionaris ha permès completar la visió general sobre el grau de coneixement de la llengua pròpia que tenen aquests funcionaris (vegeu la taula següent).

Taula 5. Nivell de català dels funcionaris al servei de l'AJ

No n'hi ha cap informació	1.146	16,19 %
Cap certificat	980	13,84 %
A bàsic: nivell bàsic de català	27	0,38 %
A elemental: nivell elemental de català	200	2,82 %
B: nivell intermedi de català	1.390	19,63 %
C: nivell de suficiència de català	3.024	42,71 %
D : nivell superior de català	313	4,42 %
Total general	7080	100,00 %

Font: Departament de Justícia. Dades obtingudes a través dels mateixos funcionaris.

En aquest quadre s'estableix el coneixement del català a partir dels nivells tradicionals (A bàsic, A elemental, B, C i D). Són dades molt recents, de maig de 2005, força fiables. El 16,19 % de funcionaris de qui encara no es disposa d'informació (s'està obtenint ara mateix) correspon al personal dels jutjats de pau.

En el 13,84 % de funcionaris que no tenen cap certificat hi trobarem els funcionaris que no entenen el català (que l'any 2004 eren el 5 %), però no tot aquest 13,84 % correspon necessàriament a persones sense cap coneixement de català, ja que pot tractar-se de funcionaris que no han seguit cap curs ni han obtingut cap certificat de català però el saben, bé perquè són catalans, perquè l'han après pel seu compte, etc.

És important remarcar el gran potencial d'ús que representa aquest 47,13 % de funcionaris que tenen com a mínim el nivell C (un 4,42 % del total té, a més, el nivell D); si hi afegim el 19,63 % que té el nivell B arribem a dos terços dels funcionaris que, com a mínim, tenen el nivell B. Certament, doncs, la possibilitat d'usar el català (parlat, escrit) en els òrgans judicials és molt considerable. D'altra banda, aquestes dades posen de manifest que el nivell de coneixement del català del personal al servei de l'AJ, malgrat els dèficits que encara hi ha, està molt per sobre del que tenen els jutges, secretaris i fiscals; en aquesta diferència, i en el lloc que ocupen jeràrquicament aquests funcionaris judicials, potser hi ha l'explicació del fet que, com veurem al punt 3.1.2, aquesta capacitat dels altres funcionaris al servei de l'AJ no s'acabi de concretar del tot en ús real.

2.3 L'activitat formativa

Les dades que acabem de veure als punts 2.1 i 2.2 són, en bona part, el resultat d'un activitat de formació en l'àmbit de l'AJ; que des de fa 10 anys ha desplegat una potent oferta de formació que ha permès canalitzar la formació dels seus funcionaris, i també esforç personal de molts funcionaris que hi han dedicat temps i interès i que han seguit els cursos organitzats pel Departament de Justícia formant-se pel seu compte. A més, hi ha la formació en llengua catalana que molts funcionaris actuals han aportat en incorporar-se a treballar en l'AJ (funcionaris joves que han fet els estudis a Catalunya o en altres indrets de l'àmbit lingüístic català).

Efectivament, el Departament de Justícia cada any ofereix al personal al servei de l'AJ cursos de català de tots els nivells amb dret a l'examen de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya.

En el curs 2003-2004 s'ha fet un total de 57 cursos de català (11 A, 9 B, 18 C i 19 de llenguatge jurídic) i enguany en l'edició 2004-2005 s'han obert un total de 44 cursos (10 A, 9 B, 13 C i 12 de llenguatge jurídic). Els cursos de català es fan d'acord amb la demanda que n'hi ha i s'adeqüen, en la mesura del que és possible, a les necessitats dels destinataris.

Vegem a continuació les principals dades corresponents a l'enorme esforç de formació que s'ha fet en l'àmbit de l'AJ en tots aquests anys i, en particular, les més recents.

Taula 6. Nombre de cursos per nivells i any entre 1994 i 2005

	A	B	C	D	J	Total
Curs 94-95	15	29	19			63
Curs 95-96	20	29	38	7		94
Curs 96-97	4	12	32			48
Curs 97-98	8	25	34			67
Curs 98-99	9	24	46	17		96
Curs 99-00	21	17	36		28	102
Curs 00-01	4	17	29		40	90
Curs 01-02	4	9	28		26	67
Curs 02-03	5	13	20		20	58
Curs 03-04	11	9	18		19	57
Curs 04-05	10	9	13		12	44
Total	111	193	313	24	145	786

Font: Departament de Justícia.

A tall d'exemple, detallem el total de cursos oberts en l'edició 2003-2004 i les dades sobre el nivell d'aprofitament d'aquests cursos.

Taula 7. Nombre de cursos oberts 2003-2004

	A	B	C	J	Total
Barcelona ciutat	2	4	7	6	19
Barcelona comarques	4	2	7	6	19
Girona	1	1	1	2	5
Lleida	1	1	1	2	5
Tarragona	3	1	2	2	8
Terres de l'Ebre	-	-		1	1
Total	11	9	18	19	57

Font: Departament de Justícia.

Taula 8. Total de persones inscrites als cursos 2003-2004

	A	B	C	J	Total
Barcelona ciutat	30	66	174	129	399
Barcelona comarques	61	43	178	126	408
Girona	11	9	14	46	80
Lleida	15	13	17	35	80
Tarragona	36	19	45	36	136
Terres de l'Ebre	-	-		17	
Total	153	150	501	389	1193

Font: Departament de Justícia.

Taula 9. Total de persones presentades a examen dels cursos 2003-2004*

	A	B	C	Total
Barcelona ciutat	12	41	109	162
Barcelona comarques	32	24	74	130
Girona	1	8	8	17
Lleida	10	5	10	25
Tarragona	22	12	26	60
Terres de l'Ebre	-	-		
Total	77	90	227	394

Font: Departament de Justícia.

*Els alumnes inscrits al curs J (llenguatge jurídic) només tenen l'opció de presentar-se a les proves de la Secretaria de Política Lingüística.

Taula 10. Persones que van superar l'examen dels cursos 2003-2004

	A	B	C	Total
Barcelona ciutat	10	21	74	105
Barcelona comarques	32	6	43	81
Girona	1	5	6	12
Lleida	8	3	7	18
Tarragona	20	5	14	39
Terres de l'Ebre	-	-		
Total	71	40	144	255

Font: Departament de Justícia.

Taula 11. Percentatge d'aprovat per nivells respecte al nombre total d'inscrits 1999-2004

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nivell A	33,63 %	25,27 %	35,35 %	50,14 %	55,55 %	46,4 %
Nivell B	36,28 %	45,99 %	43,56 %	55,27 %	39,63 %	26,7 %
Nivell C	24,03 %	27,04 %	33,68 %	43,62 %	36,23 %	34 %

Font: Departament de Justícia.

Pel que fa a aquest últim quadre, convé remarcar que el percentatge d'aprovat, que sembla força baix, no ho és tant si en comptes de considerar el nombre d'inscrits considerem el nombre de funcionaris presentats a examen, que són els que han seguit el curs amb regularitat. No obstant això, un cop superats els nivells que asseguren, com a mínim, la comprensió, hi ha una certa dificultat a avançar en el coneixement del català que es reflecteix en l'augment de la proporció de funcionaris que no superen els nivells B i C.

Com a exemple de l'esforç d'adaptació que fa el Departament per tal de proporcionar la formació en llengua, en les dues últimes edicions s'han ofert uns cursos de més curta durada (unes 15 hores) de reforç en ortografia, redacció i conversa. A més, en l'edició 2003-2004 també va caldre obrir dos cursos de nivell inicial de català per atendre un alt nombre de funcionaris que acabaven d'arribar a Catalunya i treballaven en jutjats adscrits al Pla pilot, on pràcticament tot es feia en català.

L'oferta de cursos per autoaprenentatge s'ha continuat fent, com en les edicions anteriors, per atendre les persones que per causes personals o laborals no poden assistir a un curs presencial, però en l'edició 2004-2005 s'ha introduït com a novetat el curs de llenguatge jurídic per autoaprenentatge, que està donant molt bons resultats atès el nombre d'inscrits (514 a tot Catalunya) i el seguiment que se'n fa.

Precisament, una de les actuacions previstes per als propers mesos és la publicació d'aquest curs de llenguatge jurídic per autoaprenentatge, un cop s'hi hagin fet les adaptacions corresponents. Es tracta d'un curs que pot ser de molt d'interès per a estudiants de dret, advocats, jutges, fiscals, secretaris o funcionaris de l'Administració de justícia que vulguin conèixer els aspectes teòrics i pràctics més importants del llenguatge jurídic. La publicació i distribució en llibreries especialitzades d'aquest curs de llenguatge jurídic permetrà posar a l'abast de tots aquests col·lectius uns continguts que ara es troben bastant dispersos.

2.4 Un apunt sobre la formació i la pràctica professional dels operadors jurídics

Certament, el pes del castellà i la inèrcia d'usar-lo (sovint de manera exclusiva) que impregna tota l'estructura de l'AJ és un fre a la possibilitat d'usar-hi el català. En particular, ho és el fet que el castellà és la llengua (molt sovint l'única llengua) en què s'expressen els jutges i magistrats, els secretaris i els fiscals. Tot plegat condiona molt la possibilitat real de fer efectiu el dret a relacionar-se en català amb l'AJ que tenen els ciutadans i els operadors jurídics que els representen.

Ara, també és cert que el coneixement del català que tenen aquests operadors jurídics, principalment els advocats i els procuradors, sovint és molt insuficient. En aquest sentit, es fa notar molt la inèrcia de la formació universitària en castellà a les facultats de dret i, després, de l'ús professional d'aquesta llengua en la pràctica mateixa de l'AJ. Com que el desús genera desconeixement i inseguretat (tant com l'ús generaria coneixement i seguretat), aquest factor inercial esdevé molt important. Vegem tot seguit algunes dades sobre la llengua

en què s'imparteix la docència per als futurs operadors jurídics a les facultats de dret de Catalunya (dades facilitades pels serveis de llengua corresponents a aquestes facultats).

No disposem de dades globals ponderades del conjunt de totes les facultats de dret de les universitats de Catalunya quant a la llengua de la docència. Les dades que hi ha es refereixen a cada facultat de dret i, per diverses raons, no sempre són comparables: pel mètode com han estat obtingudes, per les dates, etc. Les dades que donem tot seguit, corresponents a la major part de les facultats de dret del país, tenen, doncs, un valor més aviat indicatiu.

Taula 12. Llengua de la docència en diverses facultats de dret de Catalunya (dades d'entre 2002 i 2005)

Universitat	Curs de què hi ha dades	Docència en català	Docència en castellà	Docència en altres llengües
UB	2002-2003	39,2 %	60,80 %	0,00 %
UAB	2002-2003	44,27 %	55,57 %	0,15 %
UPF	2003-2004	53,90 %	42,43 %	3,67 %
URV	2002-2003	75,00 %	—	—
UdG	2004-2005	50,70 %	—	—
UOC	2003-2004	100,00 %	0,00 %	0,00 %

Font: serveis de llengua catalana de les universitats i DURSI.
Data: maig de 2005.

Les dades sobre l'ús del català en els recursos de suport a l'exposició oral (per a les facultats de dret en què disposem d'aquesta informació) semblen suggerir que, en aquests materials, la presència de la llengua catalana s'aproxima força al percentatge d'ús del català en l'exposició oral, amb tendència a estar una mica per sota. En canvi, segons dades del curs 1997-1998 corresponents a la Facultat de Dret de la UB, només un 8 % (57 títols) del conjunt de la bibliografia de referència era en català; el 81 % (571 títols) era en castellà, i la resta en altres llengües. No tenim dades més recents ni d'altres universitats, però la situació no sembla que hagi variat substancialment.

El català com a llengua de la docència a la facultat de dret de la UB es troba en una situació molt més endarrerida que en el conjunt de la UB: l'ús del català en el conjunt de la docència que s'imparteix a la UB arriba a un 64,5 %, és a dir, una situació gairebé inversa de la que es dona a Dret. Llevat del cas de la URV (i també, per les seves característiques, de la UOC), els percentatges corresponents de les altres facultats de dret de què tenim dades també estan força per sota dels percentatges d'ús del català en el total de la docència de cada universitat: per al curs 2002-03, aquests percentatges són 64,5 % (UB), 63,4 % (UAB) i 70,7 % (UPF).

L'evolució en les universitats de què tenim dades és la següent:

- A la UB hi ha estabilitat, amb un lleuger augment d'1,6 punts entre l'any 1998 i el 2002.
- A la UPF les dades marquen unes oscil·lacions força àmplies al llarg del temps, que van del 49,81 % de docència en català el curs 1999-2000 al 74 % el curs 2001-2002, amb una caiguda fins al 53,90 % el curs 2003-2004.
- A la URV, les dades de 1992 i 2002 són gairebé idèntiques: tres quartes parts de les classes orals es feien en català en totes dues dates.

3. L'ús del català en l'Administració de justícia

Aquest apartat descriu la situació en quant a l'ús oral i escrit de la llengua catalana en els òrgans judicials.

3.1 Usos escrits

Distingirem tres aspectes: l'ús escrit en les sentències, en els documents de tràmit i en la retolació dels edificis judicials.

Les sentències, com a culminació de tot el procés judicial, tenen un impacte lingüístic molt important, ja que són documents extensos, que arriben a les parts implicades en un procediment. D'altra banda, la llengua en què es redacten les sentències resulta molt rellevant en relació amb la resta dels usos lingüístics dels òrgans judicials, atesa la posició jeràrquica que hi ocupen els jutges i magistrats. Lingüísticament es caracteritzen per ser textos oberts i, per tant, poden servir com a indicadors del grau d'autonomia lingüística dels qui les redacten.

Els documents de tràmit són textos estereotipats, més breus, que no requereixen gaire capacitat d'autonomia lingüística a les persones que els redacten o que, de vegades, senzillament els emplen. Tot i així, tenen un impacte lingüístic important perquè, com veurem, són molt més nombrosos que les sentències, passen per les mans del personal que treballa a les oficines judicials, i arriben als operadors jurídics, i sovint també al ciutadà.

Finalment, la retolació és important perquè contribueix a visibilitzar, com a mínim d'una manera simbòlica, el català com una llengua present en els òrgans judicials i, d'aquesta manera, pot reforçar la motivació dels ciutadans a fer-la servir en la seva relació amb l'AJ. Ara, perquè aquesta percepció i aquest efecte es puguin produir, cal que la resta d'usos escrits i l'atenció oral per part dels funcionaris de l'AJ corroborin allò que mostren els rètols.

3.1.1 Les sentències

Com veurem tot seguit, d'ençà que es va iniciar el Pla pilot de funcionament en català de les oficines judicials, cada any s'ha produït un increment molt notable del nombre i del percentatge de sentències que s'han emès en català. L'any 2000 es partia pràcticament de zero.

Ara bé, abans de veure el nombre i el percentatge de sentències en català i en castellà dels últims anys, cal fer una precisió important. No disposem d'informació quantificada exactament sobre la llengua en què es van emetre les sentències dels òrgans judicials que no estan adscrits al pla pilot (el 20 de juny de 2005 eren 400 d'un total de 499 òrgans judicials de Catalunya, és a dir, el 80 %; n'hi havia 99 d'inscrits al Pla pilot). La percepció que en té el departament de justícia a través dels serveis lingüístics és que fora del Pla pilot

les sentències emeses en català tendeixen a zero. A partir d'aquesta percepció, doncs, el nombre total de sentències en castellà (i el percentatge corresponent) s'infereix restant del total de sentències emeses cada any a Catalunya (informació que ens proporciona la memòria anual del CGPJ) les sentències en català provinents dels òrgans judicials inscrits al Pla pilot, que són pràcticament les úniques sentències emeses en català.

Taula 13. Nombre de sentències emeses pel conjunt de les oficines judicials de Catalunya en castellà i en català (per demarcacions) i percentatge que representen les sentències en català sobre el total (anys 2000-2004)

Any 2000

	Castellà	Català	Percentatge català
Barcelona	158.878	1.655	1,03 %
Girona	19.279	367	1,87 %
Lleida	7.558	291	3,71 %
Tarragona	18.000	283	1,55 %
Total	203.715	2.596	1,26 %

Any 2001

	Castellà	Català	Percentatge català
Barcelona	139.593	7.465	5,08 %
Girona	16.812	1.975	10,51 %
Lleida	6.684	1.849	21,67 %
Tarragona	17.311	600	3,47 %
Total	180.400	11.889	6,59 %

Any 2002

	Castellà	Català	Percentatge català
Barcelona	133.561	15.808	10,58 %
Girona	14.562	4.994	25,54 %
Lleida	5.159	3.365	39,47 %
Tarragona	16.348	1.939	10,60 %
Total	169.630	26.106	13,34 %

Any 2003

	Castellà	Català	Percentatge català
Barcelona	137.410	19.647	12,5 %
Girona	10.018	9.160	47,76 %
Lleida	4.957	4.388	46,4 %
Tarragona	17.395	1.810	9,4 %
Total	169.780	35.005	17,09 %

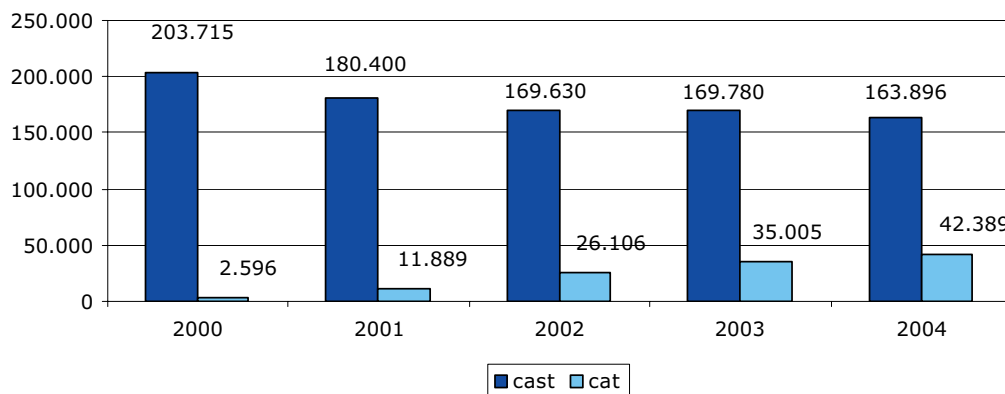
Any 2004

	Castellà	Català	Percentatge català
Barcelona	130.393	25.991	17 %
Girona	11.099	8.799	44 %
Lleida	4.796	4.796	50 %
Tarragona	17.608	2.803	14 %
Total	163.896	42.389	21 %

Font: Departament de Justícia.
Dades: 2000-2004.

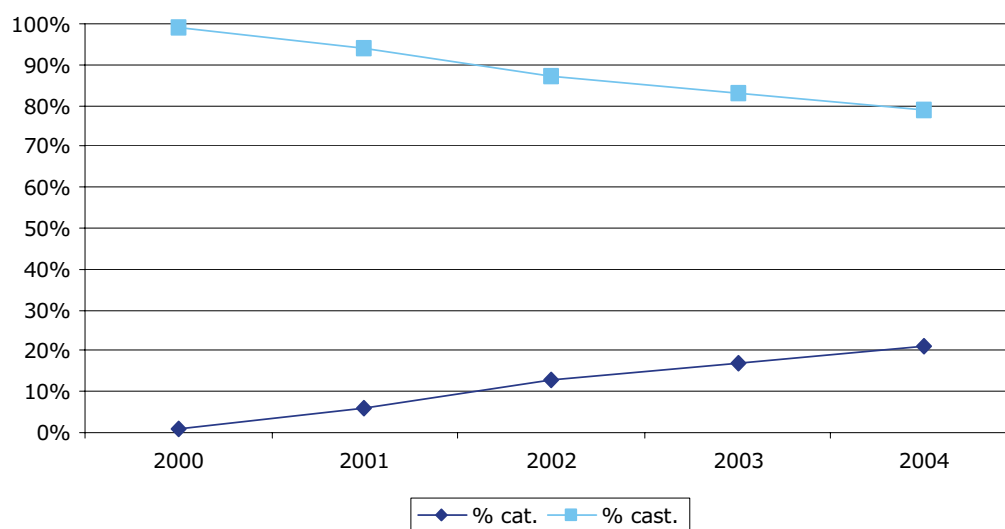
L'evolució corresponent a aquestes taules queda reflectida en els dos gràfics següents.

Gràfic 3. Idioma de les sentències 2000-2004

Font: Departament de Justícia.

Gràfic 4. Comparativa ús català-castellà en percentatges

Font: Departament de Justícia.

Com es veu als gràfics, l'any 2000, en iniciar-se el Pla pilot, es partia pràcticament de zero quant a sentències en català. En aquests anys, el percentatge de sentències en català ha anat augmentant cada any entre un 6 % (els primers anys) i un 4 % (els últims anys). Suposant que es mantingués aquest creixement d'un 4 % en els pròxims anys, el 2012 s'arribaria a un 50 % de sentències. Tenint en compte que l'evolució pot no mantenir-se constant, difícilment es pot estimar un augment d'aquest tipus

En les oficines inscrites al Pla pilot (l'any 2005, un 20 % del total, recordem-ho), la proporció de sentències en català, lògicament, és molt més elevada. Per a l'any 2004, vegem el total de sentències per demarcacions que aquestes oficines han fet en català i en castellà.

Taula 14. Sentències en català i en castellà de l'any 2004 (només oficines judicials inscrites al Pla pilot)

	Barcelona	Barcelona comarques	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	Total
Català	12.412	13.896	8.799	4.796	2.540	154	42.597
Castellà	2.256	1.937	2.191	1.326	529	41	8.280

Font: Departament de Justícia.

Tal com mostra el quadre anterior, no totes les sentències que han sortit l'any 2004 dels òrgans judicials inscrits al Pla pilot són en català; el percentatge és si fa no fa del 80 %, que és el mínim que cal que aquests òrgans compleixin per poder-hi estar inscrits. Ara, cal aclarir que aproximadament un 30 % d'aquestes 42.597 sentències en català no han estat redactades en català, sinó que han estat redactades en castellà, posteriorment traduïdes automàticament i després revisades o posteditades pel personal dels serveis lingüístics. Encara caldria afegir-hi un percentatge indeterminat de sentències que també han estat traduïdes automàticament però que no ha calgut que els serveis lingüístics posteditessin perquè l'òrgan judicial corresponent era autosuficient lingüísticament. Actualment, dels 99 òrgans judicials inscrits al Pla pilot, n'hi ha 77 de lingüísticament autònoms: en 55 el jutge és autosuficient per treure les sentències en català (siguin redactades en català directament o bé redactades en castellà, traduïdes automàticament i posteditades pel mateix jutge); en 22 es tradueixen automàticament però no les postedita el jutge, sinó altres funcionaris de l'òrgan judicial; finalment, els altres 23 òrgans judicials no són lingüísticament autònoms. Els nous criteris per a ser admès al nou pla pilot és que els òrgans judicials siguin autònoms o ho esdevinguin en el termini de dos anys des de la inscripció al Pla pilot.

Aquesta situació fa que l'ús del català sigui una mica artificios i poc consolidat, ja que està condicionat al fet que aquell òrgan judicial es mantingui en el Pla pilot o no s'hi mantingui; sovint això depèn del jutge o magistrat i del secretari que hi ha al capdavant del jutjat, els quals, a més, fàcilment poden canviar d'un any per l'altre.

Encara resta tot el volum, majoritari, d'òrgans judicials que no s'han inscrit al Pla pilot, els quals, si de cas treballen en català, és per voluntat del personal que els serveix, per relació amb el tècnic de lingüístic, etc. De tota manera, en aquests òrgans judicials, com ja hem dit, l'ús del català, si es produeix, gairebé mai no arriba a afectar la llengua de les sentències.

3.1.2 Els documents de tràmit

Taula 15. Documents de tràmit en català i en castellà de l'any 2004 (només oficines judicials inscrites al Pla pilot)

	Barcelona	Barcelona comarques	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	Total
Català	548.890	668.782	495.179	243.567	141.199	8.975	2.106.592
Castellà	77.691	110.495	64.860	30.006	46.776	1.351	331.179

Font: Departament de Justícia.

Tal com passava en les sentències, no tots els documents de tràmit que han sortit l'any 2004 dels òrgans judicials inscrits al Pla pilot són en català; en tot cas, el percentatge supera el 80 %, que és el mínim que cal que aquests òrgans compleixin per poder-hi estar inscrits.

En relació amb l'ús escrit en els documents de tràmit, tenim també dades obtingudes per observació directa en tots els òrgans judicials de Catalunya.

Aquestes dades, que veiem en la taula següent, ens permeten saber el nombre d'aquests funcionaris que escriuen en català.

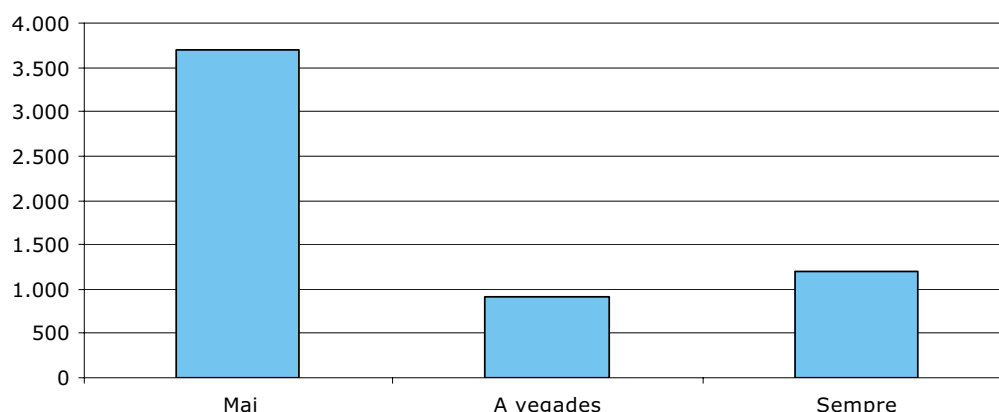
Taula 16. Funcionaris de l'AJ que escriuen en català

	BCN ciutat	BCN com.	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	Total
Mai	1.875	1.063	260	105	317	76	3.696 (64 %)
A vegades	478	265	85	22	60	4	914 (16 %)
Sempre	347	364	239	148	76	14	1.188 (20 %)
Total	2.700	1.692	584	275	453	94	5.798

Font: Departament de Justícia.

Any 2004; dades obtingudes per observació directa en tots els òrgans judicials de Catalunya.

Gràfic 5. Funcionaris de l'AJ que escriuen en català

Font: Departament de Justícia.

Any 2004; dades obtingudes per observació directa en tots els òrgans judicials de Catalunya.

Aquestes dades sembla que tenen una relació prou clara amb la proporció d'òrgans judicials inscrits al Pla pilot: hi ha un 20 % de funcionaris que escriuen *sempre* en català i un 16 % més que ho fa *de vegades*; aquestes dades poden correspondre al percentatge d'òrgans judicials que estaven inscrits al Pla pilot (un 23 % l'any 2004) i que, per tant, treballaven en català com a mínim en un 80 %. A l'altra banda tenim més de dos terços dels funcionaris (un 64 %) que no treballen *mai* en català, als quals cal afegir una part del 16 % de funcionaris que treballen en català només *de vegades*.

Però, des d'un altre punt de vista, hem constatat al punt 2.2 que un 66,76 % del total d'aquests funcionaris tenen, com a mínim, el nivell B (fins i tot un 47,13 % té com a mínim el nivell C). El nivell B, en principi, capacita per a escriure textos en català com ara els documents de tràmit, que són documents força estereotipats. Però fins i tot deixant de banda el 19,63 % que té el B, hi ha un contrast entre el 47,13 % que té com a mínim el C i el fet que només el 20% dels funcionaris usa el català *sempre*; encara que hi afegim una part del

16 % que l'usa *a vegades*, ens quedem molt lluny del 47.13 % esmentat, i encara més el 66,76 %. En definitiva, hi ha una part molt important de funcionaris que estan perfectament capacitats per usar el català d'acord amb les necessitats que generaria el lloc de treball si funcionés en català, però no ho fan.

3.1.3 La retolació dels edificis judicials

Per analitzar l'ús del català en la retolació judicial cal distingir dues classes de rètols:

a) Rètols senyalitzadors. Serveixen per orientar-se i trobar un indret dins de l'edifici (directoris generals d'edificis, rètols d'orientació, rètols identificadors de l'oficina, etc.).

En tots els edificis judicials nous o rehabilitats aquests rètols són en català i estan fets d'acord amb els criteris d'imatge gràfica de la Generalitat, atès que els proporciona el mateix Departament de Justícia. En els edificis més antics, com ara el dels jutjats d'instrucció i penals de Barcelona, on encara no hi ha rètols oficials en català, és el servei de normalització qui s'encarrega, quan és possible, de lliurar a les oficines judicials cartells provisionals en català.

b) Rètols amb avisos personalitzats. Avisen sobre alguna circumstància o contenen informacions adreçades als professionals o als ciutadans.

La llengua utilitzada en aquests rètols està estretament vinculada a la llengua d'ús habitual en l'oficina judicial. Així, es pot dir que si bé la retolació més oficial, que és la dels rètols senyalitzadors, és en català, els rètols personalitzats es redacten en la llengua que s'utilitza a l'oficina judicial o fins i tot, com que no hi ha un criteri definit, en la llengua que utilitza la persona que fa el rètol. Per tant, atès que, tret de les oficines que participen en el Pla pilot, la majoria tenen el castellà com a llengua habitual, aquests rètols són majoritàriament en castellà.

3.2 L'ús oral

Per les seves característiques, l'ús oral resulta molt més difícil de quantificar que l'ús escrit. Pel que fa als magistrats i els jutges, els secretaris i els fiscals, ens cal mirar de deduir-lo a partir de les dades que hem analitzat als punts 2.1 i 2.2. Per a la resta de funcionaris al servei de l'AJ, també disposem de dades obtingudes per observació directa sobre (la capacitat d') ús del català parlat en l'atenció al ciutadà que ens proporcionen informació molt interessant.

3.2.1 L'ús oral dels jutges i magistrats, els secretaris i els fiscals

Resulta molt difícil quantificar l'ús oral d'aquests funcionaris judicials. Dels jutges i magistrats només en sabem que un 43 % han acreditat com a mèrit el coneixement del català amb un certificat B o equivalent; no sabem si alguns d'aquests jutges i magistrats tenen, a més del B, un nivell més alt. Com ja hem

dit, en la pràctica no tots els jutges i magistrats que tenen el certificat B estan en condicions de parlar-lo i propiciar així que el ciutadà o els altres funcionaris, etc. també ho facin.

D'altra banda, cal tenir en compte que alguns dels que no han acreditat cap nivell de català podrien tenir-ne algun coneixement.

Quant als secretaris, sabem per observació directa que fins a un 63 % el *sap parlar*, però convindria ser molt prudents abans de considerar que aquesta etiqueta vol dir que poden usar el català amb naturalitat i fluïdesa, i encara menys que ho fan en el seu context professional, cosa que deu repercutir negativament en l'ús dels ciutadans, sobretot en les vistes orals.

Sobre els fiscals encara tenim menys informació (veg. 2.1.).

La percepció que els serveis lingüístics del Departament de Justícia tenen sobre l'ús oral del català d'aquests tres col·lectius de funcionaris judicials és que és molt baix, especialment en l'acte central o més emblemàtic de l'administració de justícia, les vistes orals. No obstant això, caldria fer un treball d'observació directa per quantificar-ho. Atesa la posició jeràrquica d'aquests funcionaris en els òrgans judicials corresponents, això representa un fre molt important a la possibilitat que l'ús del català hi avanci, tant pel que fa a la resta del personal al servei d'aquests òrgans com pel que fa a la relació amb els ciutadans, sobretot en les vistes orals.

3.2.2 L'ús oral de la resta de personal al servei de l'AJ

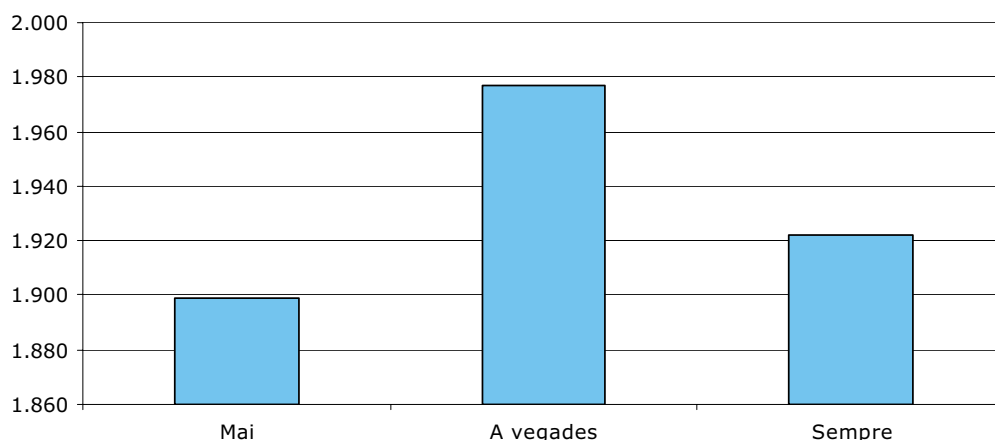
Taula 17. Funcionaris que atenen oralment en català

	BCN ciutat	BCN com.	Girona	Lleida	Tarragona	Terres de l'Ebre	Total
Mai	1.139	350	131	68	177	34	1.899 (33 %)
A vegades	941	642	113	114	167	0	1.977 (34 %)
Sempre	620	700	340	93	109	60	1.922 (33 %)
Total	2.700	1.692	584	275	453	94	5.798

Font: Departament de Justícia.

Any 2004; dades obtingudes per observació directa en tots els òrgans judicials de Catalunya.

Gràfic 6. Funcionaris que atenen oralment en català

Font: Departament de Justícia.
Any 2004; dades obtingudes per observació directa en tots els òrgans judicials de Catalunya.

De les dades del quadre crida l'atenció que hi hagi un 33 % d'aquests funcionaris que *mai* no atenen oralment en català i un 34 % més que només ho fa *a vegades*. Recordem que aquestes dades són fruit de l'observació directa i que l'observador- interlocutor usava el català i el mantenia encara que el funcionari no l'hi correspongués, cosa que representa l'entorn més favorable possible perquè l'ús parlat dels funcionaris es produís. Per això aquest resultat sobre l'ús torna a estar per sota de les expectatives que generen les dades sobre el coneixement del català d'aquests funcionaris: un 66,76 %, recordem-ho, tenen com a mínim el nivell B, és a dir, tenen una capacitat d'expressió oral suficient per mantenir un intercanvi d'informació amb un ciutadà sobre coses relacionades amb la seva feina.

4. Conclusions

1. Segons l'*Estadística d'usos lingüístics a Catalunya, 2003*⁶, un 48,8 % de la població de Catalunya considera que el català és la seva llengua i un 50,1 % el té com a llengua habitual (44,3 i 44,1 respectivament per al castellà). En aquest context caldria esperar un ús equilibrat de les dues llengües oficials en l'AJ. Hem constatat, però, que no és així. Havent transcorregut més de 25 anys de l'aprovació de la CE i de l'EAC s'ha de manifestar que aquesta situació deriva d'un problema que té un origen estructural, que no solament no facilita sinó que impedeix que l'ús del català progressi adequadament en l'AJ i, com a mínim, es correspongui amb l'ús que en fan els ciutadans com a llengua habitual. La causa estructural d'aquesta situació deriva de la concepció "unitarista" que comporta la figura dels cossos nacionals que no ajuda a l'arrelament a Catalunya de les persones que en formen part.
2. Hi ha un greu dèficit quant al nivell de coneixement del català dels jutges i magistrats, dels secretaris i dels fiscals, i també –en menor mesura– de la resta del personal al servei de l'AJ. Aquest dèficit s'explica, en part, pel factor de la procedència geogràfica d'un gran nombre d'aquests funcionaris, al que s'ha d'afegir la manca de requisit de coneixement del català. Aquests factors obstaculitzadors es veuen potenciats per la ja esmentada concepció dels cossos nacionals.

No obstant això, també hi ha un *potencial d'ús* del català considerable, ja que són molts els funcionaris que tenen o han adquirit un coneixement del català força remarcable, fruit del seu esforç i de la formació oferta per la Generalitat. Aquest nivell de coneixement ha de ser valorat en la carrera professional i en qualsevol destí, especialment en l'ocupació de llocs de treball en contacte directe amb els ciutadans.

3. S'ha de cridar l'atenció sobre l'ús oral del català. La presència del català en les sentències i d'altra documentació escrita, malgrat ser molt insuficient, no es correspon amb un ús paral·lel en les vistes orals. Un element normalitzador en aquest àmbit passa per incidir per tal que, d'acord amb la normativa vigent, la Generalitat estableixi clarament com criteri institucional l'ús del català per part dels seus advocats i funcionaris en les compareixences davant la justícia.
4. L'ús del català pot ser especialment induït pels ciutadans que tenen el català com a llengua habitual. Per això, cal remoure els obstacles que fan que aquests ciutadans renunciïn a usar el català quan es relacionen amb l'AJ.
5. Cal continuar dedicant recursos humans i financers per mirar de garantir el respecte del dret dels ciutadans a ser atesos en català per l'AJ. Però cal també qüestionar-se l'actual marc normatiu per tal d'evitar situacions de discriminació de la llengua catalana en la justícia.

⁶ Publicat per la Secretaria de Política Lingüística i l'Institut d'Estadística de Catalunya, 2004.